

OULUN YLIOPISTO

Toiminta- ja taloussuunnitelma
2007–2010

Käsitelty yt-neuvostossa 6.2.2006

Hyväksytty Oulun yliopiston
hallituksen kokouksessa 8.2.2006

SISÄLLYSLUETTELO

I Johdanto.....	I
1.1 Yleistä.....	I
1.2 Päälinjauksia.....	I
2 Kokonaisstrategia — Oulun yliopisto 2010-luvulle.....	2
2.1 Peruslähtökohdat.....	2
2.2 Oulun yliopiston valinnat — tehokkuutta ja laatua.....	3
2.3 Kokonaisstrategian uudistaminen.....	4
3 Tulossopimuskauden 2007–2009 strategiset linjaukset.....	6
- Peruslähtökohdat.....	6
- Osaamista yhteistyöllä.....	6
- Tutkimus ja tutkijankoulutus.....	9
- Perustutkintokoulutus.....	9
- Kansainvälistyminen.....	10
- Yhteiskunnalliset palvelutehtävät.....	12
- Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen.....	14
- Toiminnallinen tehokkuus — tuottavuusohjelman toteuttaminen.....	15
4 Tieteenalojen strategiset linjaukset.....	17
4.1 Monialaisuuden ja tieteidenvälisyyden vahvistaminen.....	17
4.2 Tulosityksikkökohtaisia linjauksia.....	19
- Humanistinen tiedekunta.....	19
- Kasvatustieteiden tiedekunta.....	20
- Taloustieteiden tiedekunta.....	21
- Luonnontieteellinen tiedekunta.....	22
- Lääketieteellinen tiedekunta.....	23
- Teknillinen tiedekunta.....	24
- Kajaanin yliopistokeskus.....	25
5 Hankkeet.....	I–131
6 Rakennusinvestointisuunnitelma.....	132–141

Raportti opettajankoulutuksen laajennusohjelmien toteutuksesta 4 s.

Harjoittelukoulujen tuloksellisuuden arviointi 3 s.

I Johdanto

I.1 Yleistä

Oulun yliopiston vuosien 2007–2010 toiminta- ja taloussuunnitelman perustana on yliopiston kokonaisstrategia vuodelta 2003 ”Oulun yliopisto 2010-luvulle”. Suunnitelmassa on otettu huomioon yliopistolaitoksen uusimmat lainsäädännölliset uudistukset ja rakenteellista muutosta ja tulosohjausjärjestelmän uudistamista koskevat selvitykset, yliopiston toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset, opetusministeriön ohje vuonna 2006 käytäviä tulosneuvotteluja koskien ja palaute yliopistojen toiminnasta sekä yliopiston tulosityksiköiden syksyn 2005 sisäisiin tulosneuvotteluihin toimittama aineisto. Yliopisto tarkentaa tässä toiminta- ja taloussuunnitelmassa kokonaisstrategian peruslinjauksiaan yleisellä tasolla sekä painoala- että tiedekuntakohtaisesti. Varsinainen yliopiston kokonaisstrategian uudistamistyö on parasta aikaa käynnissä ja työ valmistuu syksyllä 2006.

Toiminta- ja taloussuunnitelmaan 2007–10 yliopisto on sisällyttänyt olemassa olevan kokonaisstrategiansa tiivistelmän, tulossopimuskauden 2007–09 yleiset strategiset linjaukset sekä tulosityksikkökohtaiset linjaukset, luettelon hanke-esityksistä, rakennusinvestointisuunnitelman sekä opetusministeriön pyytämän erillisen liiteaineiston.

Varsinaiset hanke-esitykset, tutkintotavoite-ehdotukset sekä luonnoksen uudeksi tulossopimukseksi (2007–09) yliopisto on toimittanut ministeriölle sähköisesti KOTA-ekstranet-tietojärjestelmään.

Toiminta- ja taloussuunnitelmassa on pyritty ottamaan huomioon valtionhallinnon tulosohjaus- ja tilivelvollisuus uudistukset siten, että suunnitteluasiakirja tarkastelee asioita tulospriisman eli tuloksellisuuden ja sitä koskevien oikeiden ja riittävien tietojen peruskriteerien mukaisesti.

I.2 Päälinjauksia

Oulun yliopisto on kansallisesti ja kansainvälisesti laadukas ja vaikuttava sekä haluttu yhteistyökumppani tutkimus- ja koulutusyksikkönä. Yliopisto voimistaa edelleen kilpailukykyisyyttään parantamalla perustutkimuksensa laatua ja lisäämällä tutkimusvolyyymiään. Erityisen painokkaasti kehitetään kansainvälistä tutkimusyhteistyötä ja eurooppalaista tutkimuskumppanuutta. Perinteisesti vahva ja arvostettu sekä laadukas perusopetus pidetään korkeimmalla kansallisella tasolla, opetusta kansainvälistetään ja englanninkielisen opetuksen määrää lisätään merkittävästi. Yliopiston perustehtävien — tutkimuksen ja opetuksen — korkea laatu ja kilpailukykyisyys mahdollistavat samalla vaikuttavan ja tuloksellisen yhteiskunnallisen palvelutehtävän ja alueellisen toiminnan edistämisen. Oulun yliopisto on vaikutusalueellaan Pohjois-Suomessa merkittävin henkisen sekä aineellisen hyvinvoinnin takaaja ja edistäjä.

Yliopisto jatkaa profiloitumistaan ja painoalojensa kehittämistä vankan ja monitieteellisen perustutkimustoiminnan pohjalta. Painoalatoimintaa vahvistetaan yliopiston sisällä tieteidenvälisyyttä edistämällä ja yhteistyön tiivistämisellä muiden yhteistyöyliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa. Yliopiston painoaloja informaatiotekniikkaa, biotekniikkaa sekä pohjoisuus- ja ympäristöalaa kehitte-

tään tulevalla suunnittelukaudella entistä määrätietoisemmin globaalit haasteet vastaanottaen. Opetuksessa yliopistolla on tärkeä ja voimakas rooli puolen Suomen opettajien kouluttajana.

Oulun yliopiston keskeisenä päämääränä on tulossopimuskaudella 2007–2009 sekä toiminta- ja taloussuunnitelmakaudella 2007–2010 myös tuloskunnan parantaminen. Tämä tarkoittaa tutkimuksen laadun kehittämistä, tutkimuksen ja opetustoiminnan kansainvälistämistä sekä perus- että tohtorintutkintotavoitteiden nykyistä parempaa saavuttamista. Erityisesti tohtorintutkintojen määrää lisätään yliopiston sisäisiä tohtorikouluja kehittämällä sekä valtakunnallisiin ja kansainvälisiin tohtoriohjelmiin hakeutumalla. Tutkintotavoitteiden saavuttamiseen pyritään hammaslääketieteellisellä, luonnontieteellisellä ja teknillistieteellisellä koulutusalueella yliopiston sisäisin kehittämistoimenpitein. Tutkintotavoitteiden saavuttamisella ja toteutettavilla toimenpiteillä on selvä yhteys perusrahoituksen turvaamiseen sekä kolmen eri tulosalueen (koulutus, tutkimus ja yhteiskunnallinen palvelutehtävä) menestymiseen.

2 Kokonaisstrategia — Oulun yliopisto 2010-luvulle

2.1 Peruslähtökohdat

Yliopistojen kansallinen ja kansainvälinen toimintaympäristö on nopeassa muutoksessa. Tietoyhteiskuntakehitys, koulutus- ja tutkimusympäristöjen kansainvälistyminen, alueellisen innovaatiotoiminnan tiivistyminen, elinikäisen koulutuksen merkityksen lisääntyminen sekä väestön ikärakenteen muutos ovat muutamia monista tulevaisuuden haasteista.

Yliopistojen odotetaan kehittävän tieteellistä tutkimustyötä ja siihen perustuvaa opetusta entistä tuloksellisemmaksi, joustavammaksi ja avoimemmaksi. Tässä tehtävässä onnistuvat sisäiseen dynaamisuuteen ja muutosherkkyteen kykenevät yliopistoyhteisöt.

Oulun yliopisto haluaa olla Suomen johtavia tiedeyliopistoja ja tulevaisuuden tekijä myös 2010-luvulla. Menestyminen edellyttää meiltä valmiutta ja rohkeutta uudistaa toimintatapojamme sekä kykyä käyttää voimavarojamme entistä tehokkaammin ja tuloksellisemmin.

Tulevaisuus tehdään itse — omilla päätöksillä ja teoilla.

Perustehtävämme

Oulun yliopisto on kansainvälinen tiedeyliopisto, joka edistää sivistystä ja aineellista hyvinvointia erityisesti Pohjois-Suomessa. Yliopisto on korkeatasoinen oppimisympäristö ja kouluttaa erikoisalojen asiantuntijoita ja monialaisia osaajia haastaviin kansallisiin ja kansainvälisiin tehtäviin.

Tavoitteemme

2010-luvulla Oulun yliopisto on kansainvälisesti ja kansallisesti vaikuttava ja tunnustettu tutkimus- ja oppimisyhteisö, jolla on sekä sivistys- että hyötytehtävä. Yliopisto on merkittävä osa eurooppalaista innovaatiojärjestelmää, joka toteuttaa laadukasta, joustavaa, sisällöltään relevanttia elinikäistä opetusta monipuolisissa oppimista tukevilla ympäristöissä.

Oulun yliopisto käyttää tutkimus- ja opetustyössään tehokkaasti hyväkseen monialaisuuttaan ja sillä on kansainvälisesti vahva asema monitieteisillä painoaloillaan. Oulun yliopisto on vahva alueellinen vaikuttaja erityisesti Pohjois-Suomen tulevaisuus- ja perustoimialojen tiedeperusteisessa osaamisessa ja edistää tehtäväaloillaan alueen elämisen laatua, yrittäjyyttä ja kansalaisyhteiskuntaa.

Oulun yliopisto on opiskelijoita ja henkilökuntaa houkutteleva ja heistä huolehtiva tiedeyhteisö sekä haluttu yhteistyökumppani.

2.2 Oulun yliopiston valinnat — tehokkuutta ja laatua

Tiede on ydinosaamista — tuloksia hyödynnetään

Tieteellinen perustutkimus, tiedeyhteisön omiin tavoitteisiin ja uteliaisuuteen perustuva, lyhytnäköisestä hyödyn tavoittelusta vapaa tutkimus on yliopiston ydinosaamista. Perustutkimuksen, soveltavan tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan pitkäjänteisyyttä ja keskinäistä vuorovaikutusta edistetään.

Laadukkaalla koulutuksella eväitä elämään

Tutkintotavoitteet saavutetaan laatua heikentämättä. Opetuksen ja opiskelun toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat tiedeyhteisöllisyys, opetuksen arvostus sekä yhä enemmän kansainvälisyys. Opetussisältöjä kehitetään vastaamaan sekä tieteen kehitystä että työelämän nykyisiä ja tulevia vaatimuksia. Yliopisto takaa opiskelijoille mahdollisuuden itsensä kehittämiseen ja tiedon päivitykseen elämän eri vaiheissa.

Elinvoimainen toimintaympäristö

Yliopisto toimii yhteistyössä ympäristönsä kanssa ja kaikki sen yksiköt sitoutuvat yhteiskunnalliseen palvelutehtävään. Alue toiminnassa edistetään yhteistyötä muiden yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa.

Tuloksetekijät avainasemassa

Henkilöstö ja opiskelijat tekevät yliopiston tuloksen. Menestyminen edellyttää hyvää johtamistyötä kaikilla tasoilla, koko yhteisön sitoutumista jatkuvaan kehittämiseen sekä keskinäistä avoimuutta ja yhteistyötä.

Toimivat perusrakenteet

Toimintaympäristön muutokset ja kehittämishaasteet edellyttävät yliopistoyhteisöltä dynaamisuutta ja muutoskykyä. Yliopistolla on oltava rohkeutta ja kaukonäköisyyttä hallintorakenteiden muuttamiseen ja toimintatapojen uudistamiseen. Hallinnon tehtävänä on luoda edellytyksiä yliopiston toiminnalle. Yksiköillä on mahdollisuus valita keinot tavoitteisiin pääsemiseksi.

Arvomme ovat:

Eettisyys, mikä edellyttää toiminnassamme oikeudenmukaisuutta, rehellisyyttä, suvaitsevaisuutta, tasa-arvoa ja hyvää käytöstä.

Yhteisöllisyys, mikä tarkoittaa vuorovaikutteisuutta, avoimuutta, työhön ja yhteisöön sitoutumista sekä vastuun kantoa.

Autonomia, mikä antaa meille mahdollisuuden päättää keinoista ja tavoista yhteisten päämääriemme saavuttamiseksi ja yksilötasolla merkitsee riittävää liikkumatilaa.

Laatu, mikä tarkoittaa tasokkuutta, innovatiivisuutta ja kriittistä itsearviointia niin opetuksessa, tutkimuksessa ja hallinnossa kuin muussakin toiminnassamme sekä vastuuta tulevaisuudesta.

Kumppanuus, mikä merkitsee toimintamme perustuvan asiakkaidemme tarpeisiin ja vuorovaikutukseen muun yhteiskunnan kanssa. Otamme huomioon opiskelijan ja toimimme yhteistyössä tiede- ja korkeakoulu yhteisön, alueemme yritysten ja elinkeinoelämän, sivistys- ja palvelujärjestelmän ja hallinnon kanssa.

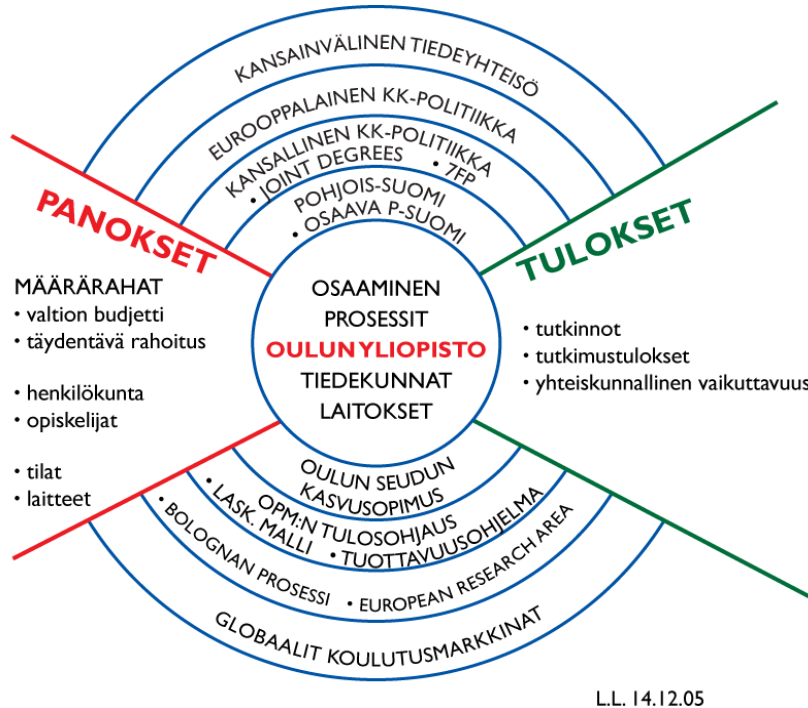
Kehityshakuisuus, mikä tarkoittaa halua ja rohkeutta kehittyä yhteisten päämäärien suunnassa.

2.3 Kokonaisstrategian uudistaminen

Yliopiston kokonaisstrategia ”Oulun yliopisto 2010-luvulle” on uudistettavana. Yliopiston vuosien 2003–05 hallitus on arvioinut voimassa olevaa strategiaa ja sen toteutumista. Yliopiston uusi hallitus (2006–08) käynnistää varsinaisen uudistamisprosessin alkuvuodesta 2006. Uudistettu ja ajankohtaistettu kokonaisstrategia tiiviine toimenpideohjelmineen on valmis syksyllä 2006.

Edellisen yliopiston hallituksen arviointiseminaarissa kiinnitettiin huomiota toimintatapojen uudistamiseen, monitieteisyyden edistämistä haittaavien esteiden poistamiseen, henkilöstö- ja opiskelijarekrytoinnin kehittämiseen, tukipalvelujen uudelleenorganisointiin, resurssien osittaiseen uudelleen allokointiin sekä yliopiston johtamisjärjestelmän toimivuuden parantamiseen ja kansainvälistämisen edistämiseen. Erittäin tärkeänä kehittämisen kohteena pidettiin perustutkimustoiminnan määrällistä ja laadullista kehittämistä sekä yliopiston perustutkintotavoitteiden ja tohtorintutkintotavoitteiden saavuttamista. Oulun yliopiston strategiatarkistuksen keskeiset haasteet käyvät ilmi seuraavasta kuviosta.

Kuvio I. Oulun yliopiston toimintaympäristö ja haasteet 2010-luvulla

Oulun yliopiston ja sen tulos- ja perusyksiköiden tulee toiminnassaan ottaa huomioon kansainvälisen tiedeyhteisön trendit ja koulutusmarkkinoiden globalistuminen, eurooppalaisen korkeakoulupolitiikan (ml. Bolognan prosessi) ja Euroopan tutkimusalueen (European Research Area ERA) muuttuminen ja rooli mm. EU:n tutkimuspuiteohjelmien (erityisesti European Research Framework 7) suuntaamisessa. Valtioneuvoston linjaukset koulutuksesta ja tutkimuksesta, tuottavuusohjelma sekä opetusministeriön tulosohjaus ja siihen liittyvä uusi toimintarahoitusmalli asettavat kehittämiselle reunaehdoja. Lähiympäristö asettaa yliopiston yhteiskunnalliselle vuorovaikutukselle ja sitä koskeville palvelutehtäville erityisiä vaatimuksia tilanteessa, jossa mm. EU:n kasvu- ja kilpailukyky-politiikka (Lissabonin agenda) ei tue harvaan asuttujen alueiden kehittämistä vaan suosii lähinnä kasvukeskuksia.

3 Tulossopimuskauden 2007–2009 strategiset linjaukset

Peruslähtökohdat

Oulun yliopiston keskeisiä kehittämiskohteita tulossopimuskaudella 2007–2009 ovat tutkimuksen laadun kohottaminen, tutkimustoiminnan ja peruskoulutuksen sekä jatkokoulutuksen kansainvälisyyden vahvistaminen ja opettajankoulutuksen kehittäminen. Yliopisto vahvistaa ja kehittää rakenteita ja toimintaprosesseja niin, että tämä mahdollistaa voimavarojen suuntaamisen profiloinnin mukaisesti ja parantaa luovuuden ja innovaatiotoimintojen edellytyksiä.

Yliopiston vahvuutena on monialaisuus ja laaja osaamispohja nykyisillä painoaloilla: informaatiotekniikassa, biotekniikassa sekä pohjoisuus- ja ympäristöosaamisessa. Yliopistolla on edelleen monipuolista osaamista edustamallaan koulutus- ja tieteenaloilla, vahvaa verkostoitumista toimintaympäristöön, kehittyneet alueellisen toiminnan strategiat, rakenteet ja toimintakäytännöt. Uhkina toiminnalle ovat perusrahoituksen jälkeenyttäisyys, rekrytointipohjan kaventuminen Pohjois-Suomen väestönkehityksen johdosta sekä opiskelijavalintoihin vaikuttavana seikkana matemaattisluonnontieteellisen perusosaamisen heikentyminen.

Kehittämisen perustana ovat inhimilliset (ihmiset) ja taloudelliset voimavarat (talous) sekä yliopiston sisäiset prosessit ja rakenteet. Kehittämislle tärkeiden perustekijöiden on oltava kunnossa, jotta yliopisto menestyy kaikilla kolmella keskeisellä tulosalueella koulutuksessa, tutkimuksessa ja yhteiskunnallisessa palvelutehtävässä. Sisäisten prosessien ja rakenteiden kyky säilyttää joustavuutensa, kyky kehittyä ja uusiutua ovat yliopiston kilpailukyyn kannalta keskeisiä menestymisen tekijöitä. Onnistuminen tutkimuksessa, koulutuksessa ja yhteiskunnallisissa palvelutehtävissä takaa myös talouden suotuisan kehittymisen, korkeatasoisten tutkijoiden, opettajien, opiskelijoiden ja muun henkilökunnan rekrytointiin. Yliopiston muutosherkkyiden ja reagointikyvyn sisäisille ja ulkoisille paineille tulee olla hyvä ja joustava. Tarvetta on rakenteiden ja prosessien muutoksiin. Yliopiston monitieteisyyden edistäminen ja uusien osaamisalojen kehittäminen ei etene ilman rakenteellisia muutoksia toiminnan uudelleensuuntaamisineen ja profiloitumisineen.

Osaamista yhteistyöllä

Osaamisen kehittäminen, erikoistuminen ja verkostoituminen ovat alueiden kehityksen keskeisiä menestystekijöitä. Menestymisen ja hyvinvoinnin lähteet ovat yhä tiukemmin kiinni yksilöiden luovissa ideoissa ja innovatiivisuudessa sekä yhteisöllisessä älykkyydessä. Yhteiskunnan, yritysten ja yksilöiden kilpailukyyn mittariksi on muodostunut kyky uudistua ja luoda uutta.

Yliopisto kehittää määrätietoisesti tieteenalakohtaisia ja tieteenalojen välisiä verkostotoimintoja olemassa olevien kansallisten verkostoyliopistojen ja kansainvälisen kumppanuuden pohjalta. Myös alueellinen ja maakunnallinen yhteistyö yhteiskunnallisen palvelutehtävän toteuttamisena tapahtuu aikaisempaa enemmän verkostomaisesti. Yliopiston keskeisiä asiakkaita ja kumppaneita ovat kansallinen ja kansainvälinen tiedeyhteisö, elinkeinoelämä, yhteiskunnan palvelujärjestelmät, erityisesti koulutus- ja terveydenhuoltojärjestelmä.

Tulossopimuskauden 2007–2009 verkostoyhteistyön ja kumppanuuden edistämisen lähtökohtana on nykyinen eri tasoilla käynnissä oleva toiminta, mikä on pääpiirteissään kuvattu seuraavassa taulukossa.

Taulukko I. Oulun yliopiston yhteistyöverkostoja

Verkostoitumisen taso/alue	Yhteistyöorganisaatiot ja -rakenteet
Yliopiston sisäiset tieteenala- verkostot: Monitieteiset painoalat	-Biocenter Oulu -Infotech Oulu -Thule-instituutti, NorNet-verkosto
Monitieteiset koulutus- ja tutkimus- ohjelmat ja toimintayksiköt	-Ympäristötekniikka -Hyvinvointitekniikka -Digitaalitalouden tutkimuskeskus -Mikro- ja nanoteknologian keskus -Muut yhteistyöverkostot ¹⁾
Alueelliset verkostot:	-Oulun seudun kasvusopimus -Pohjois-Suomen korkeakoulutusalue -Kajaanin yliopistokeskus verkostoineen -Muut alueelliset verkostot (Raahen seutu, Kokkolan alue, Oulun Eteläinen, Kuusamo-Koillis-Suomi, Ylä-Savo)
Kansalliset verkostot:	-Suomen virtuaaliyliopisto -Osaamiskeskusohjelmat -Tieteenalakohtaiset ja alueelliset yliopistoverkostot -Yliopistojen yhteiset tutkijankoulutusohjelmat -Kansalliset tutkimusyhteistyöverkostot ja -hankkeet -Yliopistojen ja korkeakoulujen väliset yhteistyösopimukset
Kansainväliset verkostot	-Arktinen yliopisto -Kalottialueen korkeakouluyhteistyö -Cross-Border University -yliopistoverkosto -Northern Europe Open University -Euroopan korkeakoulualue (Bolognan prosessi) -Euroopan tutkimusalue -Kansainvälisen opiskelijavaihdon verkostot -Bilateraaliset yhteistyösopimukset -Globaalit tutkimus- ja yliopistoverkostot

¹⁾Ks. http://www.hallinto.oulu.fi/suunnit/raportit/hallintorakenne_2002.pdf, s. 15

Erityisen haasteellisina toimintoina korostuvat suunnittelukaudella 2007–10 tutkimusyhteyksien kehittäminen EU:n tutkimuksen 7. puiteohjelmaan osallistuvien yhteistyöyliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa. Oulun yliopiston osalta merkittävänä mahdollisuutena on pohjisuus-osion kehittäminen Euroopan tutkimusalueeseen (ERA).

Pohjois-Suomen tulevaisuus rakentuu tiedon, osaamisen ja yritystoiminnan varaan. Keskeiset toimijat ovat yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Yliopistojen rooli ja aktiviteetit maakunnissa ovat muodostaneet vahvan pohjan Pohjois-Suomen henkiselle ja aineelliselle kehittämiselle. Alueelliset ammattikorkeakoulut ovat myös merkittävästi lisänneet alueidensa osaamisen tasoa ja koulutuksen saavutettavuutta. Kaikilla korkeakouluilla on vastuu omasta lähialueestaan, mutta työnjaolla pidetään huolta koko Pohjois-Suomesta ja sen menestymisestä.

Pohjois-Suomen korkeakoulut vastaavat yhteistyökumppaneidensa kanssa tutkimus- ja kehittämistoiminnan verkostoitumisella parhaiten alueen monialaisuuden, innovaatiotoiminnan ja kilpailukykyyn vahvistamiseen. Tämä edellyttää yhteisiä kehittämissympäristöjä, avainosaamisalojen tutkijataapaamia, hankkeiden valmisteluaiheita ja hankeohjelmia.

Oulun yliopistossa on eurooppalaisen tutkimusyhteistyön kannalta merkittävää tietotaitoa ja sen soveltajia ja välittäjiä. Tällaisia toimijoita on erityisesti biotieteissä, tietoteollisuusallalla ja pohjoisuuden tutkimuksessa. Haasteena on luoda yliopistojen kesken sekä ammattikorkeakoulujen välille sellaiset toimivat yhteydet, että yliopistot voivat keskittyä laadukkaaseen perustutkimukseen perustuvan tietotaidon ja osaamisen jatkuvaan kehittämiseen.

Oulun yliopiston johdolla Pohjois-Suomen korkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistoiminnan tavoitteena on tutkijoiden lukumäärän ja tutkimusvolyymien lisääminen, laatutason nostaminen sekä vaikuttavuuden tehostaminen. Pohjoissuomalaisista tutkimus- ja innovaatiotoimintaa on myös osattava kehittää teknologisuutta laajemmalla näkökulmassa. Tavoitteena on dynaamisen tutkimus- ja innovaatiokulttuurin luominen korkeakoulujen roolia, yrityskentän tutkimusta ja yrittäjävalmiuksia vahvistamalla.

Oulun kaupunki on merkittävimpiä valtakunnallisia kasvukeskuksia (Oulun seutu yli 200 000 asukasta). Kasvukeskusasema ei kuitenkaan pysty kuin osittain ehkäisemään parhaassa opiskelu- ja työiässä olevan väestönosan muuttoa pääkaupunkiseudulle. Huolimatta siitä, että monet yliopiston kannalta merkittävät sidosryhmäorganisaatiot sijaitsevat pääkaupunkiseudulla, ylläpitää Oulun yliopisto johtavaa kumppanuusroolia alueen osaamisen edistäjänä. Verkostoyhteistyö mm. Oulun kaupungin, yliopistollisen sairaalan, muiden oppilaitosten (ammattikorkeakoulut, ammattiopistot ja lukiot) sekä valtion sektoritutkimuslaitosten kanssa auttaa yliopistoa osaamisen edistämistavoitteessa. Myös teknologiakeskukset, osaamiskeskukset sekä muut alueelliset kehittäjäorganisaatiot ja yritysmaailma tulee entistä selvemmin nähdä yliopiston yhteistyökumppaneina osaamisen ja elinkeinoelämän kehittämiselle. Tulevaisuuden haasteena Oulun yliopistolla on edistää kehitystoimintoja tietoisesti teknologiaperusteista laajemman innovaationäkemyksen pohjalta sekä yhteiskunnallisten ilmiöiden monipuolisempaa taustoittamista ja analysointia mm. tieteidenvälistä alue- ja kaupunkitutkimusta voimistamalla.

Tutkimus ja tutkijankoulutus

Valtioneuvoston tekemässä periaatepäätöksessä (7.4.2005) julkisen tutkimusjärjestelmän rakenteellisesta kehittämisestä korostetaan yliopistojen vahvuusalueiden kehittämisen, uusiutumisen ja reagoitakyvyn sekä verkostoitumisen merkitystä. Yliopistojen edellytetään parantavan kansainvälistä kilpailukykyään profiloitumalla sekä keskittymällä tutkimuksen laatuun, monitieteisyyteen ja kansainvälisesti korkeatasoisen tutkijakunnan kehittämiseen. Yliopistojen johtamista, strategista suunnittelua ja tutkimushallintoa tulee periaatepäätöksen mukaisesti vahvistaa ja tutkimustoimintaa koota suuremmiksi kokonaisuuksiksi synergiaetujen ja monitieteisten tutkimuskeskittymien lisäämiseksi. Periaatepäätös avaa edelleen uusia mahdollisuuksia yliopiston omaehtoiselle kehittämiselle.

Tulevina vuosina merkittävä osa yliopistojen voimavarojen kehittymisestä tulee perustumaan kilpailtuun rahoitukseen, jota lisätään yliopistojen uudistumisen ja erikoistumisen tukemiseksi sekä tutkimuksen ja opetuksen laadun nostamiseksi. Yliopistoilta edellytetään siten aiempaa merkittävästi suurempaa aktiivisuutta ja reagoitakykyä, huomattavia rakenteellisen kehittämisen toimenpiteitä ja sisäisiä siirtoja. Oulun yliopiston osalta tämä merkitsee sitä, että rakenteellisen kehittämisen toimenpiteet tarkoittavat ensisijaisesti tutkimuksen osalta resurssien keskittämistä vahvistuvaan perustutkimukseen ja tohtorikoulutukseen.

Perustutkimuksessa yliopiston keskeisiä kehittämiskohteita ovat tutkijakoulutus, tutkimuksen korkea laatu ja kansainvälisyys. Kaikille yliopistossa edustettuina oleville tieteenaloille perustetaan tutkijakoulut ja niiden toiminnassa käytetään hyväksi vastikään tehdyn valtakunnallisen tohtorikoulutuksen arvioinnin suosituksia. Väitöskirjatyön ohjaukseen kiinnitetään huomiota mm. tarjoamalla ohjaajavalmennusta. Yliopisto ottaa käyttöön pysyvän tutkimuksen laadun arviointi- ja varmistusmenettelyn, joka perustuu tiedeindikaattorien seurantaan sekä yksiköiden itsearviointiin ja määräajoin toteutettavaan ulkopuoliseen arviointiin, ja kehittää rekrytointimenettelyjään tavoitteenaan kiinnittää yliopistoon erityisen lupaavia nuoria tutkimusryhmän vetäjiä. Tiedeneuvosto toimii yliopiston hallituksen asiantuntijaelimenä ja tukena tiede- ja tutkimuspoliittisessa päätöksenteossa.

Yliopiston tutkijoita tuetaan kilpaillun tutkimusrahoituksen hankinnassa ja käytössä; erityisesti tehostetaan Suomen Akatemian rahoituksen hakemista ja pyritään lisäämään tutkimuksen huippuyksikköjen ja akatemiaprofessorien määrää yliopistossa. Yliopisto osallistuu aktiivisesti EU:n 7. tutkimuksen puiteohjelmaan ja vahvistaa tutkijoidensa kansainvälistä tutkimusyhteistyötä mm. osallistumalla kansainvälisiin tutkimusliittoutumiin ja parantamalla yksiköiden mahdollisuuksia rekrytoida ulkomaisia tutkijoita sekä pysyvästi että lyhyemmiksi ajanjaksoiksi yliopistoon.

Perustutkintokoulutus

Yliopisto kiinnittää uudella tulossopimuskaudella huomiota tutkintotuotoksen parantamiseen erityisesti teknillistieteellisellä koulutusosalalla, luonnontieteissä ja hammaslääketieteessä. Yliopisto kehittää opetuksen ja opiskelun toimintakulttuuria laitosten tasolla. Laitoskohtaisia opetuksen itsearviointijärjestelmiä kehitetään. Myönteistä kehitystä opetuksen arvostuksessa vahvistetaan meritointi-

järjestelmän toimivuutta parantamalla. Opettajankoulutusta kehitetään ja profiloidaan sekä opettajien pedagogisen koulutuksen tasoa ja volyyymiä nostetaan. Tieto- ja viestintätekniikan opetuskäyttöä tuetaan ja voimistetaan edelleen Campus Futurus -forumin toimintaa. Mentoroinnilla ja alumni-toiminnalla edistetään kokemustiedon siirtoa.

Tutkintorakenteen uudistamisessa jatketaan opetussuunnitelmien kehittämistä. Opetussisältöjen osalta opetussuunnitelmia edelleen kehitetään vastaamaan tieteen kehitystä ja työelämän nykyisiä ja tulevia osaamistarpeita elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti. Tavoitteeseen pääseminen edellyttää jatkuvaa opetussuunnitelmien ydinaineksen ja kuormittavuuden arviointia sekä tehokasta tutorointia ja opinto-ohjausta. Tukitoimia suunnataan opiskelijoiden opiskeluasenteiden ja työtötumuksien parantamiseen ja opiskelijahyvintointiin sekä opettajien työnohjaukseen.

Opetuksen laatujärjestelmää täydennetään työelämäpalauteprosesseilla. Työelämäpalautejärjestelmän ytimen muodostaa yliopistoon perustettu vuorovaikutteinen sähköinen alumnirekisteri. Oulun yliopiston opetuksen jatkuvan arvioinnin järjestelmä tarvitsee vähäistä kehittämistä päästäkseen auditointivalmiuteen. Laatujärjestelmää kehitetään niin, että yliopiston laatujärjestelmä voidaan auditoida vuonna 2007.

Yliopiston antamalle opettajankoulutukselle laaditaan selvemmän profiloitumisen sisältävä kehittämisstrategia. Sen työstämisessä ollaan tiiviissä vuorovaikutuksessa Pohjois-Suomen muihin opettajankouluttajiin.

Toiminta kansallisissa yliopistoverkostoissa jatkuu vakiintunein muodoin. Suunnitelmakaudella yliopisto osallistuu mm. seuraavien verkostoyliopistojen toimintaan: virtuaaliyliopisto, matkailun, maaseutututkimuksen (Rural Studies), teknologian historian (Torus), Itä- ja Kaakkois-Aasian, Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen verkostoyliopistot sekä semiotiikka, kieliteknologia, terveystieteet, kognitiotiede ja kognitiivinen teknologia. Sopimus pohjaista yhteistyötä Lapin, Kuopion, Vaasan, Jyväskylän ja Helsingin yliopistojen kanssa jatketaan ja tiivistetään.

Kansainvälistyminen

Yliopisto tukee kansainvälisen toimintasuunnitelmansa mukaisesti laajamittaista opetuksen ja tutkimuksen kansainvälistä kehittämistä. Tavoitteiden saavuttamisen kannalta on oleellista vahvistaa yliopistoa kansainvälisenä toimintaympäristönä, luoda alueen korkeakoulujen kanssa osaamisprofiili sekä jatkaa lähialueen korkeakoulu yhteistyön projekteja. Pohjois-Suomen, lähialueen ja globaalin tiede- ja talousyhteisön suuntaukset liittyvät saumattomasti toisiinsa.

Tutkimuksen ja opetuksen uudistukset perustuvat kansainvälistymisstrategiassa tehtyyn analyysiin ja sisältävät muun muassa tutkijoiden painoalakohtaisen verkostoitumisen ja julkaisemisen tukitoimet, kansainvälisen tutkimuksen voimakkaan sisäisen priorisoinnin sekä kansainvälisen rekrytoinnin kehittämisen. Yliopisto panostaa EU:n 7. tutkimuksen puiteohjelmaan, toimintaan sirkumpolaarisessa arktisessa yliopistossa (University of Arctic), pohjoiseen Cross-Border University -verkostoon sekä Perämerenkaari-yhteistyöhön.

Yliopisto luo jokaiseen tiedekuntaan 1–3 englanninkielistä maisteriohjelman ja rakentaa lisäksi rajoitetumpia englanninkielisiä opetuspaketteja. Lähialueyhteistyönä käynnistetään 2 maisteriohjelman Lapin yliopiston ja Luoteis-Venäjän yliopistojen kanssa. Yliopistossa jo toimivia noin kymmentä kansainvälistä opetuskokonaisuutta kehitetään edelleen. Opetus pohjaa kaikissa ohjelmissa korkeatasoiseen tutkimusyhteistyöhön niin lähialueen, Euroopan kuin muunkin maailman parhaiden yliopistojen kanssa. Kansainvälinen toimintasuunnitelma linjaa keskittymisen Oulun yliopiston kannalta korkeatasoisiin kansainvälisiin yhteistyöverkostoihin. Kansainvälisen toimintasuunnitelmansa mukaisesti koko yliopiston henkilöstön (opetus, tutkimus ja hallinto) kansainvälisiä valmiuksia kehitetään ja yliopistosta luodaan entistä monikulttuurisempi työ- ja oppimisympäristö. Koko tiedeyhteisön kansainvälistä liikkuvuutta lisätään. Yliopiston tavoitteena on käynnistää yhteistyönä muiden yliopistojen kanssa ”Kansainvälinen yliopisto” -hanke, jossa koulutetaan yliopistojen henkilöstöä käyttämään kansainvälistä ulottuvuutta maksimaalisesti hyväkseen niin opetuksessa, tutkimuksessa kuin hallinnossakin.

Oulun yliopisto vahvistaa lähialueosaamistaan laatimansa lähialuestrategian pohjalta. Perämeren osaamiskaaren kehittämisestä on 1.6.2005 toimitettu valtioneuvostolle esitys, jonka mukaan alueen edellytyksiä toimia koko Pohjoisen EU:n ja Barentsin alueen osaamisperusteisen kehityksen veturina vahvistettaisiin. Esitys vastaa sisällöltään Ruotsin valtion jo tekemää päätöstä ja se on valmisteltu yhdessä ruotsalaisten kanssa. Oulun yliopisto on niin ikään käynnistänyt yhdessä Lapin yliopiston kanssa pohjoisille lähialueille suuntautuvan raja-alueyliopistohankkeen — Northern Cross Border University — jossa selvitetään ja toteutetaan yhteisiä koulutuskokonaisuuksia, maisteriohjelmaa, tutkijakouluja ja tutkimusyhteistyötä valituilla painoaloilla. Yhteistyön alkuvaiheen painoaloiksi on valittu seuraavat kolme: a) modernit teknologiat, erityisesti ICT, b) sosiaalitieteet, kasvatustieteet ja hyvinvointi sekä c) ympäristöala, mukaan lukien ympäristötekniikka. Oulun yliopiston vastuulla on erityisesti ICT ja ympäristöala.

Yliopisto käynnistää ja koordinoi yhdessä alueen muiden tutkimusorganisaatioiden kanssa Pohjois-Suomen tutkimusstrategian valmistelun, joka on Osaava Pohjois-Suomi -strategian tutkimustoimintaa koskevan osion prioriteetteja. Tässä yhteydessä selvitetään edellytyksiä liittää Euroopan tutkimusalueeseen (European Research Area, ERA) pohjoisuusosio, Pohjoisuuden tutkimusalue — Nordic Research Platform — joka erikoistuisi pohjoisen vahvoille osaamisalueille (esim. kylmä/arktinen tutkimus, matkailu, liikenne, infrastruktuuri, ympäristö, pohjoinen globaali muutos). Aloitetta on tarkoitus edistää yhdessä sirkumpolaaristen ja arktisten yliopistojen kanssa.

Yliopisto kehittää edelleen koordinoimaansa Pohjois-Carolinan osavaltion yliopiston 16 kampuksen kanssa tehtyä sopimusta, joka käsittää viisi suomalaista yliopistoa. Yhteistyö suuntautuu erityisesti tutkimuksen ja kehitystoiminnan yhteistyöhön ja yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen. Tavoitteena on luoda halukkaiden suomalaisten yliopistojen kanssa koulutus- ja tutkimusprofiilit, joka edesauttaa verkostoitumista maailmanlaajuisesti merkittävien tieto- ja tutkimuspohjaisten talousalueiden kanssa.

Yhteiskunnalliset palvelutehtävät

Yliopisto toimii yliopistolain mukaisesti tehtäviään hoitaessaan vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa sekä edistää tutkimustulosten ja taiteellisen toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Yhteiskunnallinen palvelutehtävä käsittää yhteiskunnallisen ja alueellisen vaikuttavuuden vahvistamisen, innovaatiotoiminnan ja tutkimustulosten hyödyntämiseen liittyvät palvelut, avoimen yliopistotoiminnan sekä eräät valtakunnalliset tehtävät. Näitä toimintoja kehitetään niin, että ne tuovat lisäarvoa yliopiston perustehtävien — opetuksen ja tutkimuksen — hoitamiseksi.

Yliopistolla on erityisiä vastuita yhteiskunnallisissa palvelutehtävissä pohjoisuudessa ja arktisuudessa, monialaisessa ympäristöosaamisessa, globaali muutoksen ja yläilmäkehän tutkimuksessa sekä teknologiakasvatuksessa. Yliopiston pohjoisuus ja ympäristö -painoalan toteuttamisessa Thule-instituutin kansainväliset tehtävät ovat laajenemassa. Instituutti huolehtii yhdessä Lapin yliopiston kanssa Arktisen yliopiston temaattisten verkostojen koordinoinnista koko sirkumpolaarisella alueella. Sodankylän geofysiikan observatorio (SGO) vastaa maailmanluokan observatoriona avaruusfysiikan, polaarialueiden ilmakehän ja lähiavaruuden sekä kiinteän maan tutkimuksesta, mittausmenetelmistä ja kehitystyöstä. Thule-instituutilla ja sen toiminnassa mukana olevilla peruslaitoksilla sekä SGO:lla on vahvaa osaamista globaali muutoksen tutkimuksessa. Tätä toimintaa edelleen vahvistetaan.

Yliopistolla on tällä hetkellä valtakunnallisina vastuutehtävinään saamen kieli ja kulttuuri sekä viron kieli ja kulttuuri. Tavoitteena on vahvistaa edelleen näitä molempia sekä laajentaa kansallisen biokeskusverkoston Biocenter Oulu siirtogeenituotantoyksiköineen valtakunnalliseksi tehtäväksi.

EU:n harvoin alkuperäiskansoihin lukeutuvan saamelaisuuden, kielen ja kulttuurin osaamisen vaaliminen on tärkeä kansallinen ja kansainvälinen tehtävä. Tavoitteena on kehittää saamelaisalueesta elinvoimainen, tunnettu ja omaleimainen alue, joka houkuttelee kilpailukykyisillä olosuhteillaan erityisesti saamelaisnuoria asettumaan kotiseudulleen. Osaava Pohjois-Suomi -strategian mukaan pohjoisen korkeakoulut pitävät tärkeänä kehittää saamelaisten kulttuuri-identiteettiä vahvistavaa perustutkinto- ja täydennyskoulutusta sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa. Oulun yliopistolla on kansallinen vastuu saamen kielen ja kulttuurin opetuksesta ja tutkimuksesta (Giellagas-instituutti). Toimintaa kehitetään yhteistyössä muiden pohjoisten yliopistojen (mm. Lapin, Tromssan ja Uumajan yliopistot sekä Luulajan teknillinen yliopisto) ja Saamelaisalueen koulutuskeskuksen SAKK kanssa.

Oulun yliopistolla on monipuolisen tiedepohjansa ansiosta poikkeuksellisen merkittävä alueellinen vastuu laajan toimintaympäristönsä elinvoimaisuudesta. Strategiansa mukaisesti yliopisto edistää Pohjois-Suomen sivistystä ja aineellista hyvinvointia. Hyvät yhteiskuntasuhteet, uudistumiskyky ja monialainen osaaminen ovat sen menestystekijöitä. Yliopistolla on selkeä alueellisen toiminnan strategia, kehittyneet toimintarakenteet ja arvostettuja kehittämiskeskuksia vaikutusalueellaan. Yliopistolla on monipuolinen sidosryhmäyhteistyö ja lukuisia yhteistyösopimuksia alueellisten toimijoiden kanssa. Pohjois-Suomen korkeakouluilla on yhteinen alueellisen toiminnan strategia (Osaava Pohjois-Suomi, 2005). Sen kärkihankkeet kohdistuvat toimintaympäristön palvelurakenteiden edis-

tämiseen ja kustannusten alentamiseen tieto- ja viestintätekniiikan avulla. Osaamista edistetään maakuntakorkeakoulutyypillisellä toiminnalla sekä Pohjoisen ulottuvuuden osaamiskaaren toimintaa voimistamalla.

Yliopistolla on Kajaanin yliopistokeskuksen koordinaatiovastuu ja yliopisto osallistuu Kokkolan yliopistokeskuksen toimintaan. Muita alueellisen toiminnan yksiköitä ovat Meri-Lappi Instituutti (yhteinen Lapin yliopiston kanssa), Oulun Eteläisen instituutti ja Raahen toimintayksikkö. Tieteelliseen perustutkimukseen painottuva Sodankylän geofysiikan observatorio edistää myös alueellista kehitystä vaikutusalueellaan. Tiedekuntien keskeisiä yhteiskunnallisen palvelutehtävän alueita ovat mm. lääketieteen alan hajautettu terveyskeskusharjoittelu ja erikoislääkärikoulutus, lukioiden kanssa tehtävä yhteistyö sekä maakuntakorkeakoulutoiminta. Yliopisto arvioi alueellista toimintaansa yhteisesti asetettavien mittareiden pohjalta, edistää alueyksiköidensä yhteistyötä ja profilointia sekä vahvistaa niiden ja yliopiston perusyksiköiden vuorovaikutusta.

Yliopisto vahvistaa edelleen yhteistyötään Lapin yliopiston kanssa yhteistyösopimuksen pohjalta, luo joustavia opintopolkuja ja kehittää yhteisiä toimintarakenteita ammattikorkeakoulujen, erityisesti Oulun seudun ammattikorkeakoulun kanssa.

Innovaatiotoiminnassaan yliopisto pitää tärkeänä pitkäjänteistä tutkimus- ja kehitysyhteistyötä teollisuuden ja tutkimuslaitosten kanssa. Tutkimustulosten immateriaalioikeudellinen suojaaminen on merkittävä osa yliopiston toimintaa. Yliopisto edistää syntyviin tutkimustuloksiin liittyvien tai yliopiston omistuksessa olevien immateriaalioikeuksien hyödyntämistä ja tarjoaa tutkijoilleen korkeatasoiset innovaatiopalvelut, käyttäen tarpeen mukaan hyväkseen laajaa yhteistoimintaverkostoaan. Yliopisto varautuu korkeakoulukeksintölain voimaantumiseen ja varmistaa henkilökuntansa keksintöjen asiantuntevan, tehokkaan, tasapuolisen ja kannustavan käsittelyn lain mukaisesti. Yliopisto on keskeinen toimija Oulun seudun innovaatio- ja teknologiansiirtopalveluissa ja koordinoi yhdessä Teknillisen korkeakoulun kanssa Suomen yliopistojen innovaatio- ja teknologiansiirtopalveluiden valtakunnallista verkostoitumista ja edelleenkehittämistä.

EU:n rakennerahastojen uusi ohjelmakausi

Tulevalla EU:n ohjelmakaudella 2007–2013 Oulun yliopiston vaikutusalue kuuluu ”Kilpailukyky ja työllisyys” -tavoitteeseen. Ohjelmakauden vaihtumisen valmistelut kansallisen strategisen viitekehityksen valmisteluineen ovat tämän suunnitelman valmisteluvaiheessa vielä kesken, mutta tähänastiset EU:n päätöksentekoelementtien linjaukset näyttävät viittaavaan siihen, että Oulun yliopistolla on uudella kaudella aiempaa paremmat mahdollisuudet käynnistää alueellisesti laaja-alaisia vaikuttavuudeltaan merkittäviä hankkeita. Merkittävä tekijä pitkällä aikavälillä on, että EU:n pohjoisten harvaan asuttujen alueiden erityisongelmat tunnustettiin ja Pohjois- ja Itä-Suomen erityistuki rinnastettiin joulukuun 2005 rahoituskehyssoitimuksessa eräiden vanhojen EU-maiden syrjäisten alueiden erityiskohteluun. Tämä tuo osaltaan myös Oulun yliopiston rakennerahastopolitiikkaan pitkäjänteisyyttä.

Yliopiston on tarpeellista alueellisen vaikuttavuuden vuoksi olla yhteistyökumppaneidensa kanssa aktiivinen hanketoimija. EU:n rakennerahastotoimintaa kehitetään siten, että se vahvistaa yliopiston perustehtäviä ja edistää yliopiston strategian toteuttamista ja alueellisia tavoiteohjelmia. Yliopisto pyrkii laaja-alaisiin vaikuttaviin hankekokonaisuuksiin ja kehittää toiminnan vaikuttavuuden mittareita.

Oulun yliopiston rakennerahastorahoitteisessa hanketoiminnassa uudella kaudella on syytä painottaa tutkimus-, kehittämis-, teknologiansiirto- ja innovaatiotoimintaa tukevia hankkeita. Tämä tarkoittaa tutkimustoimintaa ja alueellista innovaatiotoimintaa tukevia infrastruktuuri-, investointi- ja varustamishankkeita mm. seuraavilla painoaloilla: informaatiotekniikka ja mobiilitekniikat, ohjelmistoala, mikro- ja nanoteknologia, bioala, ympäristöala, sisältötuotanto, digitaalitalous sekä hyvinvointitekniikka. Kaikki nämä ovat Oulun yliopiston painoaloja tai tutkimustoiminnan kehittämiskohteita ja ovat mukana myös klustereina Oulun elinkeinopolitiikkaa kehittävässä kasvusopimuksessa.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Oulun yliopiston henkilöstöstrategia ohjaa yliopiston toimintaa siten, että yliopisto menestyy ja on vetovoimainen ja hyvä työyhteisö työntekijöille ja opiskelijoille. Ennakoivan henkilöstösuunnittelun tavoitteena on, että jokaisessa tulosyksikössä on sen toiminnan edellyttämä, tasapainoinen henkilöstörakenne sekä ammattitaitoinen ja hyvinvoiva henkilöstö. Yliopiston tulosyksiköt ovat valmisteelleet tulossopimuskautta 2007–2009 koskevat henkilöstösuunnitelmat, jotka on käsitelty soveltuvien osin rehtorin ja tulosyksiköiden välisissä neuvotteluissa. Niiden päälinjana on edelleen hallittu henkilöstöpolitiikka, jossa otetaan huomioon opetusministeriön tuottavuusohjelman yliopistoille asettamat velvoitteet. Yliopiston henkilöstöstä arvioidaan eläköityvän vuoden 2011 loppuun mennessä noin 300 henkilöä, josta noin puolet on opetus- ja puolet muuta henkilöstöä. Yliopisto jatkaa edelleen virkapankkimenettelyään henkilöstökustannusten hallinnan ja virkarakenteen kehittämisen työkaluna. Valtionhallinnon tuottavuusohjelman edellyttämät kehittämishankkeet (palvelukeskukset, sisäiset tukiyksiköt ja it-toiminnan keskittäminen) toteutetaan hyvää henkilöstöpolitiikkaa noudattaen käyttäen hyväksi virkapankkia ja henkilökiertoa sekä panostamalla osaamisen kehittämiseen ja muutosta tukeviin toimenpiteisiin (mm. Kaikurahoitus). Määräaikaista henkilöstöä vakinaistetaan suunnitellusti. Tavoitteena on, että pysyväisluonteiset tehtävät hoidetaan vakinaisissa palvelussuhteissa.

Henkilöstöpoliittisten toimenpiteiden toteuttamisessa otetaan henkilöstöstrategian ja tuottavuusohjelman ohella huomioon yliopiston tasa-arvosuunnitelma tavoitteena tasapainoinen henkilöstörakenne. Kehitetään henkilöstö- ja opiskelijahyvinvoinnin arviointimenettelyitä ja mittareita.

Menestyminen edellyttää hyvää johtajuutta, henkilöstöjohtamiseen panostamista ja laadunhallintaa kaikilla tasoilla. Erytystä huomiota kiinnitetään hallituksen strategiseen rooliin, hallintopalveluiden uudistumiskykyyn, laitosjohtaja- ja esimiestyöhön sekä johtamisen työkaluihin (yliopistojen yhteisen KOTA-järjestelmän kanssa yhteensopivan johtamisen tietojärjestelmän, johtamisportaalin, omaehtoista raportointia tukevan yliopistojen yhteistyönä toteutettavan tietovaraston sekä itsearviointia tukevan laadunarvioinnin tukijärjestelmän kehittäminen). Kaikki toiminnot kattavaa laadunvarmis-

tusjärjestelmää rakennetaan hallintopalveluiden yksiköiden ja pilottilaitosten yhteistyönä. Työ laajentuu asteittain koko yliopistoon.

Peruslaitosten kokoamista laajemmiksi yksiköiksi jatketaan erityisesti niissä tiedekunnissa, joissa on lukuisa joukko pieniä perusyksiköitä (esim. lääketieteellinen tiedekunta) ottaen huomioon laitoshallinnon vahvistuva asema yliopiston sisäisessä toiminnanohjausprosessissa. Tiedekuntien (mm. teknillinen ja luonnontieteellinen tiedekunta) strategisia valmiuksia edistetään tehostamalla arviointi- ja strategiatyötä erityisesti tieteellisessä perustutkimuksessa ja tutkijankoulutuksessa sekä johtamisessa. Tavoitteena on ottaa käyttöön koko yliopistossa itsearviointiin ja määrääjain toteutettavaan ulkopuoliseen arviointiin perustuva tutkimuksen laatu järjestelmä.

Yliopiston henkilöstöstrategian, henkilöstöpolitiikan ja tasa-arvosuunnitelman toteutumista seurataan vuosittaisessa henkilöstötilinpäätöksessä ja säännöllisesti toteutettavalla työtyytyväisyyskyselyllä. Opiskelijoiden opiskeluedellytyksiä ja hyvinvointia kehitetään ja seurataan opiskelijoiden hyvinvointiryhmässä.

Toiminnallinen tehokkuus — tuottavuusohjelman toteuttaminen

Oulun yliopiston on omaehtoisesti toteuttanut tuottavuuden lisäämiseen ja pysyväisluonteisten säästöjen aikaansaamiseen tähtäävää kehittämis- ja sopeuttamisohjelmaa 2004–2006 ja toteutusta jatketaan hallituksen päätöksen mukaisesti suunnitelmakauden loppuun saakka. Ohjelman mukainen 5 milj. euron säästö tavoite on pääosin toteutunut ja jatkototeutuksessa on tavoitteena muuntaa väliaikaiset säästöt pysyväisluonteisiksi rakenteellisilla toimenpiteillä. Ohjelma on toiminut esivaiheena valtioneuvoston ja opetusministeriön myöhemmässä vaiheessa käynnistämälle tuottavuusohjelmalle. Sopeuttamisohjelma päättyy vuoden 2006 lopussa. Uudella tulossopimuskaudella yliopisto osaltaan kuitenkin jatkaa ohjelman keskeisiä henkilöstö- ja virkarakenteeseen, toimitilakustannuksiin ja opetuksen kehittämiseen ja tutkintotuotoksen parantamiseen tähtääviä toimenpiteitä osana tuottavuusohjelman toteutusta. Yliopisto raportoi sopeuttamisohjelman toteutuksesta tarkemmin toimintakertomuksen yhteydessä. Seuraavassa on arvioitu eräitä sopeutusohjelman henkilöstövaikutuksia.

Sopeuttamisohjelman perusteella ei ole toteutettu irtisanomisia. Toisaalta joissain yksiköissä on jouduttu jättämään uusimatta eräitä pitkäänkin jatkuneita määräaikaisia virkasuhteita. Säästöä aiheutui myös erilaisten virkajärjestelyjen yhteydessä, virkojen ja tehtävien osavuotisilla täytöillä, tuntiopetuksen vähentämisellä jne. Säästötoimet ovat olleet vaikeampia toteuttaa yksiköissä, joissa toiminnan luonteesta johtuen menoja on jouduttu karsimaan pääosin henkilöstömenoista. Samalla on kuitenkin voitu toimintaa kehittää vakinaistamalla henkilöstöä pysyväisluonteisiin tehtäviin. Säästöt ovat merkittävältä osin väliaikaisia. Virkapankki on kehittämis- ja sopeuttamisohjelman työkalu. Jatkossa henkilöstösuunnittelussa on tärkeää virkapankissa olevien vakanssien käytön jatkosuunnittelu, vakanssien uudelleen suuntaaminen toiminnan kehittymisen edellyttämällä tavalla. Alustavien henkilöstötilastojen mukaan sopeutusohjelman toteutus ei aiheuttanut merkittäviä muutoksia tilastoiduissa henkilöstömäärissä tai vuosityöpanoksessa. Lisäksi on otettava huomioon, että opettajaa

kohti laskettu opiskelijamäärä on viime vuosina merkittävästi kasvanut ja tuottavuuden olennaiseen lisäämiseen ei ole juuri enää mahdollisuuksia vaarantamatta samalla opiskeluedellytyksiä.

Oulun yliopisto on tehnyt opetusministeriölle esityksen yliopistolaitoksen valtakunnallisen henkilöstö- ja taloushallinnon palvelukeskuksen sijoittamisesta Ouluun. Tämän lisäksi yliopisto tulee edistämään sen tuloksyksiköissä ja peruslaitoksilla olevan henkilöstöhallintoa, taloushallintoa ja tietohallintoa koskevien tukipalveluiden kokoamista sisäisiin palvelukeskuksiin.

Toimitilakustannusten hallinta on keskeinen osa tuottavuusohjelman toteutusta. Yliopiston hallituksen tammikuussa 2006 hyväksymän uusitun toimitilastrategian päätavoitteina ovat tilojen käytön tehostaminen, tilojen käytön jakaantuminen mahdollisimman hyvin yksiköiden tarpeiden mukaan ja että yliopistolla on käytössä sen toiminnan edellyttämät viihtyisät ja kestävänsä kehityksen mukaiset tilat. Tilojen suunnittelussa ja toteutuksessa otetaan huomioon myös esteettömyyden vaatimukset. Uudisrakentamissuunnitelmaa on supistettu ja tehottomassa käytössä olleita tiloja irtisanottu. Tilojen tehokasta käyttöä edistetään mahdollisimman laajalla tilojen yhteiskäytöllä ja yksiköitten käytössä olevia opetustiloja muutetaan yhteiskäyttöisiksi tiloiksi. Vastuu toimitilakustannuksista viedään mahdollisimman lähelle tilojen käyttäjiä.

Erittäin tärkeä osa-alue tuottavuuden parantamisessa on koulutusjärjestelmän tuottavuus. Pitkät koulutusajat, opintojen keskeyttäminen ja epätarkoituksenmukainen siirtyminen koulutusosalta toiselle aiheuttavat lisäkustannuksia. Oulun yliopistossa koulutusajat ovat koko ajan esimerkillisesti lyhentyneet ja tätä kehitystä edelleen edistetään. Tutkintomäärien lisäämistä, keskenjääneiden opintojen loppuunsaattamista, läpäisevyyden parantamista ja tutkintoaikojen nopeuttamista tukevia toimenpiteitä — erityisesti pro gradu -töiden, väitöskirjojen ja muiden opinnäytetöiden ohjauksen parantamista — toteutetaan tehostetusti kaikissa tiedekunnissa mutta erityisesti luonnontieteellisessä ja teknillisessä tiedekunnassa. Lähtökohtana on tutkintotavoitteiden selkeä saavuttaminen kaikilla koulutusaloilla sekä peruskoulutuksessa että jatkokoulutuksessa.

Oulun yliopisto laatii yksityiskohtaisen tuottavuusohjelman kaudelle 2007–2009 siinä vaiheessa, kun uusien tutkintotavoitteiden mukaiset rahoituslaskelmat ovat tiedossa ja tilanne korkeakoulujen kehittämistä koskevan resurssilain päättymisen jälkeen sekä uuden palkkausjärjestelmän taloudelliset vaikutukset ovat nykyistä paremmin tiedossa. On tarpeellista saada myös tarkempi kuva yliopistojen yhteisen palvelukeskuksen perustamisen todellisista henkilöstö- ja talousvaikutuksista. Tämän hetken tietojen pohjalta palvelukeskuksen perustaminen tulee alkuvaiheessa aiheuttamaan yliopistoille lisäkustannuksia.

Oulun yliopisto pitää välttämättömänä, että tuottavuusohjelman toteuttamisessa otetaan huomioon yliopistojen lakiin perustuva autonomia toimenpiteiden valinnassa ja että Oulun yliopiston vapaaehtoisesti jo toteuttamat säästötoimenpiteet otetaan huomioon mahdollisia yliopistokohtaisia tavoitteita asetettaessa.

4 Tieteenalojen strategiset linjaukset

4.1 Monialaisuuden ja tieteidenvälisyyden vahvistaminen

Oulun yliopisto vahvistaa kansainvälisesti kilpailukykyistä tutkimusta sekä edistää tutkijakouluja tärkeimpänä väylänä jatkotutkintoon. Tutkimuksen korkea laatu vahvistaa myös peruskoulutuksen sisällöllistä ja laadullista kehittämistä. Tutkimustoiminnan laatua seurataan vuosittain tiedeindikaattorien avulla. Yliopisto on ottanut käyttöön kaksiportaisen tutkintorakenteen syyslukukaudesta 2005 alkaen ja tarkistanut opintojen mitoituksen opintopistepohjaiseksi.

Kansainvälistyminen on yliopiston keskeinen kehittämiskohde. Oulun yliopiston menestyminen niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla on sidoksissa myös alueen elinkeinoelämän menestymiseen. Globalisaatiokehitys ja kansainvälisen työnjaon muutokset (mm. Kiina- ja Intia-ilmiöt) merkitsevät lisähaasteita. Yliopisto lisää kansainvälistä opiskelija- ja tutkijavaihtoa, osallistuu aktiivisesti Euroopan tutkimusalueen (ERA) ohjelmiin, vahvistaa toimintaansa Perämeren osaamiskaarella, University of Arcticin toiminnassa ja lähialueillaan. Yliopisto kehittää englanninkielisiä ohjelmia yhteistyöyliopistojen kanssa (joint- ja double-degree-ohjelmat). Yliopisto kehittää myös Euroopan ulkopuolisista maista tuleville opiskelijoille englanninkielisiä ohjelmia.

Vuorovaikutusta muun yhteiskunnan kanssa toteutetaan alueellisten ohjelmien pohjalta. Yhteyksiä elinkeinoelämään vahvistetaan tehostamalla liiketoimintaosaamista, innovaatiopalveluita ja tutkimustulosten kaupallista hyödyntämistä. Tieto- ja viestintätekniikan infrastruktuuria vahvistetaan. Henkisten voimavarojen hallintaan ja kehittämiseen kiinnitetään erityistä huomiota liittyen mm. uuden palkkausjärjestelmän käyttöönottoon. Tuottavuutta ja työssä jaksamista tukeviin inhimillisiin menestystekijöihin, esimiestoimintaan, toimintakulttuuriin, osaamiseen ja sisäiseen kommunikaatioon panostetaan. Yliopiston johtamista ja hallintorakennetta uudistetaan. Toiminnallista tehokkuutta ja rakenteita kehitetään siten, että perusvoimavaroja voidaan kohdentaa opetuksen ja tutkimuksen edellytysten parantamiseen ja painoalojen vahvistamiseen. Tavoitteena on mm. lisätä kustannustietoisuutta, saavuttaa kustannussäästöjä ja edistää toiminnan läpinäkyvyyttä. Tähän pyritään mm. yliopiston toimitilastrategiassa esitetyin toimenpitein. Yliopisto pyrkii edistämään tehokkuutta ja laatua palkitsemalla hyvästä tuloksesta tulosyksiköitä.

Yliopisto selkeyttää ja vahvistaa osaamistaan ja kansainvälistä vaikuttavuuttaan strategiansa mukaisilla monitieteisillä painoaloillaan informaatiotekniikassa, biotekniikassa, pohjoisuudessa ja ympäristöalalla. Painoalojen osuus yliopiston tutkimus- ja opetuspanoksesta on varsin merkittävä (arviolta 30–40 %).

Informaatiotekniikan alat ovat elektroniikka ja systeemitekniikka, tietoliikennetekniikka, tietojenkäsittelytiede ja -tekniikka sekä ohjelmistotekniikka ja tietojärjestelmät. Informaatiotekniikan painoalan toimintayksiköt sähkö- ja tietotekniikan osasto (erityisesti langattomassa tietoliikenteessä tietoliikennelaboratorio ja CWC) ja tietojenkäsittelytieteiden laitos ovat merkittävä osa Oulun kasvuopimuksen informaatioteknologia-, sisältötuotanto- ja mediaklustereita. Infotech Oulun varsinaisina jäseninä toimivissa tutkimusryhmissä työskentelee noin 400 ja liitännäisjäsenet mukaan lukien

noin 500 henkilöä. Informaatiotekniikan perustutkintokoulutuksessa ja tieteellisessä jatkokoulutuksessa lisätään koulutusalojen välistä yhteistyötä teknillistieteellisen, luonnontieteellisen ja kauppatieteellisen alan välillä ja otetaan huomioon tietoteollisuusalojen muuttuneet tarpeet ja uudet koulutukselliset ja tutkimukselliset haasteet. Lisätään edelleen tutkimus- ja tutkijakoulu yhteistyötä VTT:n kanssa. Yliopisto kehittää digitaalitalouden tutkimusta CISDE-tutkimuskeskuksessaan ja edistää tieto- ja viestintätekniikan ja ubiikkien ratkaisujen soveltamista palvelualoilla. Näillä toimilla voidaan merkittävästi vähentää toimintaympäristön etäisyyshaittoja ja edistää uudentyyppisiin ratkaisuihin perustuvia palvelurakenteita.

Biotekniikka-painoalan koordinoinnista vastaavan Biocenter Oulun tehtävänä on lisätä korkeaa kansainvälistä tasoa olevaa biotekniikan ja biolääketieteen perustutkimusta. Yksikkö on merkittävä osa Oulun kasvusopimuksen bioteknologiaklusteria. Kansainvälistä verkottumista ja yhteistyötä muiden maamme biokeskusten, erityisesti Kuopion yliopiston AIV-instituutin kanssa vahvistetaan. Biocenter Oulun tutkijaopettajat antavat laajasti biokemian, bioteknologian, lääketieteen, biofysiikan ja bioprosessitekniikan perustutkinto-opetusta kolmen eri tiedekunnan kymmenellä laitoksella. Tutkijakoulu (140 opiskelijaa, 30 päätoimista tutkijakoulupaikkaa) kasvattaa kansainvälisesti kilpailukykyisiä solu- ja molekyylibiologian sekä biolääketieteen tohtoreita neljän vuoden ohjelmissa. Biocenter Oulun julkaisutuotos on noin 120 tieteellistä julkaisua vuodessa ja alalla suoritetaan vuosittain 10–15 tohtorintutkintoa. Biotekniikan kehittämisessä otetaan huomioon biotekniikan valtakunnallisessa evaluaatiossa esille tulleet näkökohdat sekä yhteistyön vahvistaminen teknillistieteellisen koulutusalan kanssa.

Pohjoisuus- ja ympäristöpainoalan koordinoinnista vastaa Thule-instituutti. Se edistää, yhteensovittaa ja toteuttaa pohjoisuuteen ja ympäristöön liittyvää monitieteistä tutkimusta, opetusta ja yhteiskunnallista vuorovaikutusta. Luonnontieteellinen, teknillistieteellinen ja lääketieteellinen osaaminen muodostavat vahvan perustan, jota tukee taloustieteellinen ja pohjoisiin kulttuureihin sekä yhteiskuntaan liittyvät tutkimusalat. Pohjoisuuden ja ympäristöalan yhteistyötä tiivistetään ja profilointia selkeytetään.

Pohjoisuus- ja ympäristöpainoalat on yhdistetty vuoden 2005 alusta alkaen. Uuden painoalan myötä Thule-instituutti kehittää toimintaansa entistä vahvemmin pohjoisuus- ja ympäristötutkimuksen asiantuntijalaitoksena ja sen kansalliset ja kansainväliset vastuut alan tutkimuksen ja siihen perustuvan korkeatasoisen opetuksen koordinoinnissa ovat kasvussa. Yliopisto vahvistaa näkyvyyttään ja lisää opetustarjontaansa alan kansainvälisissä yliopistoverkostoissa, erityisesti Arktisessa yliopistossa. Merkittävän ja haasteellisen kehittämistyön tarjoaa yliopistojen pohjoisten tutkimusosastojen ja valtion sektoritutkimuslaitosten välinen koulutus- ja tutkimusyhteistyö (mm. NorNet-verkoston muodossa).

Valtakunnallisina kehittämiskohteina edistetään edelleen liiketoimintaosaamista, opettajankoulutusta, virtuaaliyliopistotoimintaa ja kansallisen terveysprojektin kohteita.

Lupaavina kehittämisaloina Oulun yliopisto kehittää lääketieteen tekniikkaa, mikro- ja nanoteknologiaa, bioanturitutkimusta, sosiaalisia innovaatioita ja kulttuuritoimintaa (mm. musiikin koulutusver-

kosto), sisältöliiketoiminnan luovia prosesseja (ml. pelitutkimus), koulutuksen vaikutuksia koskevaa tutkimusta sekä koulutusteknologiaa. Lisäksi kehitetään mm. liikunta- ja terveyskasvatusta. Yliopisto kehittää ”Sisältötuotanto Oulun yliopistossa” -työryhmän muistion pohjalta laadukasta, yhteistä toiminta-, tuotanto- ja kehitysympäristöä monitieteiselle tieto- ja viestintäteknii-kan soveltavalle tutkimukselle. Yhteiskunnallisessa vuorovaikutuksessa yliopisto kehittää erityisesti toiminta-alueensa yliopistokeskuksia, maakuntakorkeakoulutoimintaa, palvelualojen tieto- ja viestintäteknii-kan soveltamista ja tiivistää yhteistoimintaa Osaava Pohjois-Suomi -strategian mukaisesti lähiyliopis-toihin ja ammattikorkeakouluihin.

Oulun yliopisto on perustanut rakennesuunnitteluun ja rakennusteknologiaan suuntautuvan opinto-suunnan konetekniikan koulutusohjelmaan. Näiden alojen, erityisesti rakennesuunnittelun osajista on Pohjois-Suomessa suuri puute. Uuden opintosuunnan opetussisältöjen ja organisoinnin kehittä-mistä tuetaan kehittämishankkeella yhteistyössä mm. Teknillisen korkeakoulun ja Luulajan teknilli-sen yliopiston kanssa. Alan opetuksen synergia- ja profiloitkysymyksiä tarkastellaan yliopiston ja ammattikorkeakoulun (OAMK) yhteistyöhankkeessa.

Opetusministeriön asettama selvitysmies on arvioinut rakennerahastorahoituksella toteutettuja maisteriohjelmaa ja niiden vakinaistamistarvetta. Oulun yliopisto katsoo, että logistiikan maisteri-ohjelma tulisi vakinaistaa erillisrahoituksella. Oulun yliopisto on tehnyt keväällä 2005 esityksen psy-kologian maisterikoulutuksen antamisesta Oulussa. Ehdotus on edelleen ajankohtainen. Selvityksiä teologian koulutustarpeiden tyydyttämiseksi Pohjois-Suomessa jatketaan yhdessä niiden yliopistojen kanssa, joilla on tutkinnonanto-oikeus koulutuslalla. Alueellisissa strategioissa ja mm. lähialuestra-tegian toteutuksessa on tullut esille Venäjän kieli- ja kulttuuriosaamisen vahvistamisen tarve yliopis-tossa. Yliopisto on käynnistänyt tätä edistäviä pilottihankkeita, joiden pohjalta päätetään jatkotoi-menpiteistä. Oulun yliopistolla ei ole tässä aineessa pääaineoikeutta ja yliopisto käy neuvotteluja asian järjestämiseksi Helsingin ja Joensuun yliopistojen kanssa.

4.2 Tuloksikkökohtaisia linjauksia

Humanistinen tiedekunta

Humanistisen tiedekunnan tehtävänä on harjoittaa tutkimusta ja opetusta kielen, kulttuurin ja his-torian aloilla sekä edistää humanistisia ajatustapoja. Tutkimuksessaan ja opetuksessaan tiedekunta painottaa tutkimuksen ja opetuksen laatua, kansainvälistymistä ja tietoverkkojen sisällöllistä kehit-tämistä.

Humanistisen tiedekunnan tavoitteena on kotiuttaa tutkimukseen erityinen pohjoinen näkökulma ja toimia aktiivisesti erityisesti Pohjois-Suomen hyvinvoinnin puolesta. Tutkimus- ja opetusyhteisönä humanistinen tiedekunta pyrkii vastuullisuuteen kaikessa toiminnassaan j pitää yllä kriittistä arvo-keskustelua. Tiedekunta on kansallisesti ja kansainvälisesti tavoiteltu yhteistyökumppani.

Tiedekunnan pääaineet ovat informaatiotutkimus, yleinen historia, kulttuuriantropologia, kansain-välisen yritysviestintä, yleinen arkeologia, kirjallisuus, englantilainen filologia, suomen kieli, germaa-

ninen filologia, pohjoismainen filologia, logopedia, aate- ja oppihistoria, saamen kieli, saamelainen kulttuuri, Suomen ja Skandinavian historia. Tiedekunnan maisteriohjelmat ovat kansainvälinen yritysviestintä, tiedeviestintä sekä Master's Degree Programme in Information Technology in the Humanities, Arts and Media.

Humanistinen tiedekunta kiinnittää erityistä huomiota laatuun koulutuksessa. Tiedekunta hyödyntää opetuksessaan aktiivisesti tieto- ja viestintätekniikkaa (TVT). Pedagogisesti hyvin suunniteltu TVT-opetus auttaa kampusopiskelijoita ajoittamaan opintonsa joustavammin ja avaa uusia mahdollisuuksia avoimen yliopiston opiskelijoille. Merkittävä osa TVT:tä käyttävistä opinnoista liittyy valtakunnalliseen tai yliopiston sisäiseen verkostoitumiseen.

Kasvatustieteiden tiedekunta

Kasvatustieteiden tiedekunnan asiantuntemus kohdistuu kasvatusalan tutkimukseen, opetukseen, ohjaukseen ja oppimiseen. Opettajankoulutus on yliopiston kehittämisen kohteena. Tiedekunnassa on kaksi tulosyksikköä toinen Oulussa ja toinen Kajaanissa. Tulosyksiköiden välistä työnjakoa ja profilointia kehitetään yliopiston asettaman työryhmän ehdotusten pohjalta.

Kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö Oulussa (KASOPE) on kasvatusta ja opetusalan monitieteinen tutkimus- ja koulutuslaitos. Yksiköstä valmistuu kasvatusalan asiantuntijoita, jotka sijoittuvat työelämässä esimerkiksi luokanopettajiksi, lastentarhanopettajiksi, aineenopettajiksi, suunnittelijoiksi, tutkijoiksi tai muihin asiantuntijatehtäviin.

Oulun kasvatustieteen yksikössä tehdään laaja-alaisesti poikkitieteellistä ja innovatiivista tutkimusta yhteistyössä kansallisten ja kansainvälisten yhteistyökumppanien kanssa. Tutkimustoiminnan fokusena on kasvatusta globalisoituvassa maailmassa — pohjoinen näkökulma. Sen kolme päätutkimusaluetta ovat

- 1) kasvatuksen teoria ja filosofiset kysymykset, jossa kohteina ovat kasvatuksen teoria, tieteen-teoreettiset perusteet ja metodologia sekä kasvatuksen ja kasvu ympäristön arvot ja eettiset kysymykset;
- 2) oppiminen, opetus sekä kasvun ja kehityksen kysymykset, jossa tuotetaan uutta ja systemaattista tietoa opetuksen ja oppimisen ongelmista sekä tutkimusmenetelmistä muuttuvissa oppimisympäristöissä ja toimintakonteksteissa; sekä
- 3) koulutus, kansalaisuus ja ympäristökysymykset muuttuvassa yhteiskunnassa; alue on monitieteinen ja siihen sisältyy naistutkimusta, ympäristötutkimusta, sosiologiaa, lapsuuden tutkimusta sekä kasvatuksen yhteiskunnallisten ehtojen tutkimusta; eri teemoja yhdistävät sosiaalisesti, kulttuurisesti, ekologisesti ja ekonomisesti kestävään tulevaisuuteen sekä valtaan ja kansalaisuuteen liittyvät kysymykset.

Kajaanin opettajankoulutusyksikkö kouluttaa opettajia ja varhaiskasvatusta asiantuntijoita, tutkii ja kehittää opetusta, oppimista ja kasvatusta elinikäisen oppimisen näkökulmasta tietoyhteiskunnan tarpeita varten. Se toteuttaa yhteiskunnallista palvelutehtävää antamalla perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta varhaiskasvatukseen, kouluopetukseen, kulttuuriteollisuuden- ja pedagogiikan, johtami-

sen, Venäjä osaamisen, liikuntakasvatuksen- sekä yrittäjyyskasvatuksen alueilla. Lisäksi Kajaanin yksikkö toteuttaa alueellisia maisteri- ja muuntokoulutuksia yliopistokeskuksen osana ja tarjoaa sivuaineita yliopistokeskuksen muille yksiköille mm. tietojenkäsittelytieteen laitokselle ja avoimelle yliopistolle.

Kajaanin opettajakoulutusyksikön kehittämisstrategian painopisteenä on kytkeä opettajankoulutus Kainuun innovaatiojärjestelmään entistä tiiviimmin. Ratkaisulla vahvistetaan alueen osaamiskärkeä integroimalla strategisesti opettajankoulutuksen kehittäjäverkot, laboratoriot ja tutkimusinfrastruktuuri osaksi aluekehitysosaamista. Toiminta tukee Kainuun yhteiskunnallista palvelutehtävää. Yksikkö edistää myös Venäjän kieli- ja kulttuuriosaamista osana yliopiston lähialuestrategian toteutusta. Yksikkö toimii osana Kajaanin yliopistokeskusta.

Taloustieteiden tiedekunta

Tiedekunnan perustehtävä on toimia kansainvälisen tason kauppatieteellisen alan tutkimus- ja koulutusyksikkönä. Tiedekunta tuottaa kansainvälisesti tasokasta ja tunnustettua taloustieteellistä tutkimusta ja antaa siihen perustuvaa koulutusta sekä edistää uuden taloudellisen tiedon ja osaamisen hyödyntämistä yhteistyössä tiedeyhteisön ja muiden sidosryhmiensä kanssa.

Vision mukaan tiedekunnan tutkimus- ja opetustoiminta on kansallisesti ja kansainvälisesti tunnustettua sekä laadukasta. Tutkimustuloksia julkaistaan arvostetuilla kansainvälisillä foorumeilla. Tutkimuksen suorittaneet sijoittuvat hyvin asiantuntija- ja johtotehtäviin. Henkilöstö on pätevää ja työyhteisö on kannustava ja viihtyisä. Tiedekuntaan hakeutuu korkeatasoista henkilökuntaa ja opiskelijoita Suomesta ja ulkomailta. Henkilökunta ja opiskelijat arvostavat tiedekuntaansa ja välittävät siitä myönteistä kuvaa.

Tiedekunta panostaa taloustieteellisen perustutkimuksen määrään ja laatuun. Kilpailtua tutkimusrahoitusta, erityisesti Suomen Akatemian rahoitusta, lisätään. Tiedekunta tukee tutkimusryhmien muodostumista ja niiden kansainvälistymistä. Tutkimusryhmien nuorille tutkijoille myönnetään tiedekunnan omia tutkimusapurahoja.

Tutkimustoiminnan kehittämisen keskeinen painopiste on kansainvälisen julkaisutoiminnan lisääminen ja tiedekunnan tutkijoiden integroituminen kansainväliseen tiedeyhteisöön. Tiedekunta hankkii ensisijaisesti kansainvälisten vaihto-ohjelmien kautta korkean tason vierailevia professoreita ja tutkijoita keskeisille tutkimusaloille. Henkilöstölle järjestetään systemaattisesti mahdollisuuksia työskennellä tiedekunnan ulkomaisissa yhteistyöyliopistoissa. Tiedekunta resursoi ulkomailta työskentelevän henkilön palkkakustannukset erikseen sovittavalta ajalta.

Tiedekunnan keskeisiä tutkimusalueita ovat organisaatiokäyttäytyminen ja organisaatioteoria, dynaaminen makrotaloustiede ja soveltava mikrotaloustiede, yrityksen tuloslaskenta ja arvonmääräytyminen, yrityksen taloushallinnon muutos ja kehittyminen, liikesuhteet ja arvoa tuottavat yritysverkostot, sähköinen kaupankäynti ja liiketoiminnan digitalisoituminen, logistiset verkostot sekä sijoittajakäyttäytyminen.

Kauppätieteellisiin tutkintoihin johtavan koulutuksen pääaineita ovat johtaminen ja organisaatio, kansantaloustiede, laskentatoimi, markkinointi, logistiikka sekä rahoitus. Kandidaatin tutkintoon haettaessa pääainevaihtoehtoja ovat johtaminen ja organisaatio, kansantaloustiede, laskentatoimi ja markkinointi. Maisterin tutkintoon erikseen haettaessa pääainevaihtoehtoja ovat edellisten lisäksi logistiikka ja rahoitus. Kaikki pääaineet tuottavat sivuaineopetuksena myös oppiaineen perusopin-
tokokonaisuuksia ja resurssiensa rajoissa aineopintokokonaisuuksia. Lisäksi järjestetään yritysju-
riidiikan ja tietoteollisen liiketoiminnan perus- ja aineopintokokonaisuuksien sekä yrittäjyyden perus-
opintokokonaisuuden opetusta.

Tiedekunnan koulutustoiminta kansainvälistyy englanninkielisten, tutkintoon johtavien koulutusten myötä. International Master's Programme in Financial and Management Accounting (FMA) -ohjelma vakiinnutetaan. Yhteistyössä The University of North Carolinan (Greensboro) ja Universität Mannheimin kanssa aloitetaan kaksoistutkintoon johtava (Marketing, International Business) koulu-
tusyhteistyö. Yhteinen tutkintoon johtava koulutus aloitetaan The University of North Carolinan (Greensboro) kanssa syksyllä 2006. Tavoitteena on aloittaa kansainvälinen koulutusyhteistyö myös muissa oppiaineissa. Opettajavaihtoa kehitetään systemaattisesti, samoin käytännön toimin kuin tutkimuksessa.

Tiedekunnan maksullinen aikuiskoulutus toteutetaan perustoimintaa tukevalla tavalla. Maksullisen koulutuksen kokonaistarjontaa ei lisätä. Koulutus- ja tutkimuspalvelut vastaa maksullisen koulutuk-
sen arvioinnista ja koulutustarjontaa kehitetään KOTUn ja tiedekunnan yhteistyönä arvioinnin poh-
jalta. Avointa yliopisto-opetusta järjestetään pääsääntöisesti perusopintokokonaisuuksina.

Oulun yliopistolla on koulutusvastuu Pohjois-Suomen kauppätieteellisen alan yliopistokoulutukses-
ta. Opetusministeriö on käynnistänyt kauppätieteiden yhteistyöverkoston arvioinnin Itä- ja Poh-
jois-Suomessa (OPM 2.1.2006). Pohjois-Suomen verkostoa koordinoi Oulun yliopisto. Yhteistyö-
yliopistona on Lapin yliopisto. Yhteistyöyliopistot ovat ilmaisseet halukkuutensa oman tutkinnon-
anto-oikeuden saamiseen kauppätieteellisellä alalla. Selvityksessä arvioidaan kauppätieteellisen alan
yhteistyöverkoston toimintaa. Mahdolliset tutkinnonanto-oikeuden laajentamiset tehdään käyn-
nissä olevan selvitystyön pohjalta.

Luonnontieteellinen tiedekunta

Tiedekunta on laadukas, kansainvälinen ja monitieteinen tiedeyhteisö. Se on vahvaan matemaattis-
luonnontieteelliseen osaamiseen perustuva oppimisympäristö, jonka kahdeksassa koulutusohjel-
massa koulutetaan maistereita ja tohtoreita kansallisiin ja kansainvälisiin asiantuntija- ja opetusteh-
täviin. Tiedekunta kehittää toimintaansa ja määrittää tavoitteensa yliopiston ja opetusministeriön
välisen tulossopimuksen, yliopiston kokonaisstrategian ja yliopiston hallituksen hyväksymien kehittä-
mishaasteiden mukaisesti, ottaen samalla huomioon yliopiston hallituksen hyväksymän kehittämis-
ja sopeuttamisohjelman linjaukset.

Tutkimuksen painoaloja ovat aineen rakenne ja synteessimenetelmät, avaruuden ja maapallon rakenne ja dynaamiset prosessit, geenitutkimus, matemaattinen mallintaminen ja laskentamenetelmät, pohjoinen luonto ja luonnonvarat, tietotekniikka ja sen sovellukset sekä monitieteinen ympäristötutkimus. Erityisiä kehittämiskohteita ovat biotekniikkatutkimus, monitieteinen ympäristöalan asiantuntijakoulutus, tietoteollisuusalan opetus ja tutkimus sekä aineenopettajakoulutus.

Valtakunnallisten tieteenala-arviointien suositukset hyödynnetään. Geotieteiden arviointiin ja sen seurantaryhmän raporttiin sisältyneen suosituksen mukaisesti vahvistetaan yhteistyötä geotieteiden laitoksen ja teknillisen tiedekunnan prosessi- ja ympäristötekniikan osaston sekä geologian tutkimuskeskuksen (GTK) kanssa.

Pysyvänä rakenteellisena säästötoimenpiteenä maantieteen laitos on luopunut Oulujärven tutkimusasemasta. Samalla kun kehitetään maantieteen yhteistyötä biologian laitoksen kanssa Oulangan tutkimusaseman toiminnassa, on esitetty selvitystyön käynnistämistä tutkimusasemien (Perämeren tutkimusasema, Oulangan tutkimusasema) hallinnollisten ratkaisujen vaihtoehdoista. Osana henkilöstösuunnittelua selvitetään opetuksen ja tutkimuksen tukipalvelujen tehostamista mm. yhteisten vakanssien avulla.

Opiskeluajat ovat tiedekunnan koulutusohjelmissa viime vuosina laskeneet ja tavoitetta, jonka mukaan 75 % suorittaa tutkintonsa tavoiteajassa, voi pitää myös tiedekunnan tavoitteena. Tavoiteajassa perustutkintonsa suorittavien osuutta aloittaneista laskee erälle aloille tyypillinen alan vaihto muutaman ensimmäisen opiskeluvuoden aikana.

Uuden tutkintorakenteen mukaisessa opetussuunnitelmassa on yhdenmukaistettu alempaan tutkintoon kuuluvia opintoja, ja erikoistuminen tapahtuu maisterinopintojen yhteydessä. Näin pystytään turvaamaan valintojen mahdollisuuksia ja edistämään maisteriopintojen houkuttelevuutta. Pitkällä valmistelussa on neljä pysyvää maisteriohjelmaa, joista ympäristöalan maisteriohjelma on yliopiston yhteinen. Myöhemmin käynnistettäviksi suunniteltuja englanninkielisiä maisteriohjelmiä on useissa tiedekunnan koulutusohjelmissa, ensimmäiset otettavissa käyttöön syksystä 2007 alkaen.

Lääketieteellinen tiedekunta

Lääketieteellinen tiedekunta on perustehtävänsä osalta korkeatasoinen tutkimus- ja oppimisympäristö ja se kouluttaa terveydenhuollon asiantuntijoita ja monialaisia osaajia haastaviin kansallisiin ja kansainvälisiin tehtäviin. Lääketieteellinen tiedekunta on moni- ja poikkitieteinen yhteisö, joka edistää sivistystä sekä fyysistä ja henkistä hyvinvointia ja terveyttä erityisesti Pohjois-Suomessa. Tiedekunta on erityisesti edistänyt tieteenalojensa tutkimustoiminnan rakenteita ja strategista johtamista sekä laadullista kehittämistä perustamalla tutkimusneuvoston ja tutkimusdekaanin tehtävän.

Tiedekunnan tavoitteena on kansainvälisesti ja kansallisesti vaikuttava ja tunnustettu profiloitunut tutkimus- ja oppimisyhteisö, jolla on sekä sivistys- että hyötytehtävä. Tiedekunta on merkittävä osa globaalia innovaatiojärjestelmää. Se toteuttaa laadukasta, joustavaa, sisällöltään relevanttia opetusta monipuolisissa elinikäistä oppimista tukevissa ympäristöissä. Tiedekunta käyttää tutkimus- ja ope-

tustyössään tehokkaasti hyväkseen laaja-alaisuuttaan. Tiedekunnalla on kansainvälisesti vahva asema painoaloillaan. Lääketieteellinen tiedekunta on merkittävä alueellinen vaikuttaja erityisesti Pohjois-Suomen toimialojen tiedeperusteisessa osaamisessa ja edistää tehtäväaloillaan alueen henkistä ja fyysistä elämisen laatua. Lääketieteellinen tiedekunta on muun yliopiston tavoin opiskelijoita ja henkilökuntaa houkutteleva ja heistä huolehtiva tiedeyhteisö sekä haluttu yhteistyökumppani toimien useissa kansainvälisissä ja kansallisissa verkostoissa.

Oulun yliopiston lääketieteellisestä tiedekunnasta valmistuu lääkäreitä, hammaslääkäreitä ja terveystieteiden maistereita. Valmistuneiden lääkäreiden kokonaismäärä on noin 3400, hammaslääkäreiden noin 675 ja terveystieteiden maistereiden runsaat 500. Peruskoulutuksen lisäksi tiedekunta antaa ammatillista jatkokoulutusta lääketieteen ja hammaslääketieteen lukuisilla erikoisaloilla. Valmistuneita erikoislääkäreitä on noin 1750 ja erikoishammaslääkäreitä lähes 100. Terveystieteiden tutkintoja voidaan suorittaa hoitotieteessä, terveystieteiden opettajan koulutusohjelmassa, terveyshallintotieteessä, kliinisessä laboratoriotieteessä, radiografiassa sekä uusimpana vaihtoehtona hyvinvointitekniikassa.

Tieteellinen jatkokoulutus on tärkeä ja näkyvä osa tiedekunnan tutkimustoimintaa. Lääketieteellisen tiedekunnan tutkimustoiminta on kansainvälisesti korkeatasoista. Tiedekunnasta valmistuu lääketieteen, hammaslääketieteen, terveystieteiden ja filosofian tohtoreita. Tohtoreita on valmistunut kaikkiaan lähes tuhat eli noin 980, joista runsaat 750 on suorittanut lääketieteen tohtorin tutkinnon.

Tiedekunnan tutkimuksen painoaloja ovat elämäkaari- ja vanhuustutkimus; hermostontutkimus; sidekudostutkimus sekä tuki- ja liikuntaelinsairaudet; sydän- ja verisuonisairaudet; syöpäbiologia ja syöpäsairaudet ja kuudentena ympäristön ja terveyden tutkimus. Painoalat kattavat yli 80 % kaikesta tiedekunnan tutkimuksesta.

Lääketieteellisen tiedekunnan tutkimus ja opetus tukevat ja edistävät väestön terveyttä ja hyvinvointia vaikutusalueellaan, koska uusimpaan tutkimustietoon perustuvan ja muutoinkin ajanmukaisen opetuksen tuloksena tiedekunnasta valmistuu sekä monialaisia osaajia että erikoisalojen asiantuntijoita terveydenhuollon ja muiden ammattialojen muuttuviin tarpeisiin.

Teknillinen tiedekunta

Teknillisen tiedekunnan tehtävänä on tehdä kansainvälisesti korkeatasoista opetus- ja tutkimustyötä yhteiskunnan ja elinkeinoelämän tarpeisiin erityisesti Oulun yliopiston vaikutusalueella. Tiedekunta toimii monialaisen yliopiston yhteydessä, missä se poikkeaa teknillisen korkeakoulun ja teknillisten yliopistojen mallista. Tämä malli tarjoaa poikkeuksellisen hyvät mahdollisuudet tieteiden väliseen yhteistyöhön.

Tekniikan, erityisesti tietotekniikan, yhteiskunnallinen merkitys kasvaa nopeasti. Myös ohjelmistoteknologia mielletään osaksi tekniikkaa: ohjelmistot ja laitteet integroituvat. Kestävään kehitykseen mukautuminen edellyttää tuotantoprosessien ja -laitteiden suunnittelijoilta jatkuvia innovaatioita, monialaista tutkimusta ympäristövaikutusten eliminoimiseksi sekä niin rakennetun kuin luonnon-

ympäristönkin käytön suunnittelua. Uudet materiaalit, niiden kehittäminen ja käyttö, liittyvät molempiin edellä esitettyihin kokonaisuuksiin.

Tiedekunta toimii laaja-alaisesti ja sillä on kahdeksan koulutusohjelmaa: arkkitehtuuri, konetekniikka, prosessitekniikka, ympäristötekniikka, sähkötekniikka, tietotekniikka, informaatioverkostot ja tuotantotalous. Tutkimuksessa tiedekunta toimii kaikilla Oulun yliopiston strategian painoaloilla: biotekniikka, informaatiotekniikka sekä pohjoisuus ja ympäristö.

Tiedekunta toimii tiiviissä yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa. Tiedekunta kouluttaa osaajia erityisesti elinkeinoelämän sekä tutkimuksen tarpeisiin. Tiedekunnassa tehtävä tutkimustyö johtaa innovaatioihin, joiden pohjalta luodaan uusia työpaikkoja.

Elinkeinoelämän tarpeiden huomioon ottamisesta esimerkkinä on rakennusalan selkeän tunnustetun tarpeen hoitaminen perustamalla konetekniikan osastolle rakennesuunnittelun ja rakentamisteknologian opintosuunta, jonka toiminta on koordinoitu rakennusalan muun koulutuksen kanssa. Tiedekunnan osastot ovat aktiivisesti mukana Oulun seudun strategioiden laatimisessa. Ne ovat myös varautuneet ottamaan vastuun alueen terästeollisuuden tutkimuksen tukemisesta ja mahdollisesta laajemmasta yhteistyöstä geologian ja kaivosteollisuuden tutkimuksessa kuten luonnontieteellisen tiedekunnan osuudessa on jo todettu.

Tiedekunnan painoalat ovat:

- tietoteollisuus, erityisesti elektroniikka, tietotekniikka, tietoliikennetekniikka ja automaatio
- kestävä/puhdas tuotanto ja ympäristötekniikka, erityisesti teollisuuden ympäristötekniikka ja monitieteinen vesialan tutkimus
- metsäteollisuus, erityisesti puumassan ja paperin valmistus sekä niihin liittyvä automaatio, mekaaninen puunjalostus ja puurakentaminen
- metallurgia sekä metalli- ja metallituoteteknologia (terästudkimuskeskus)
- komposiittimateriaalit ja -rakenteet
- nanomateriaalit mukaan lukien nanofotoniikka, -elektroniikka, -biotekniikka ja katalyyysi
- teollisen toiminnan edellytykset Pohjois-Suomessa
- pohjoisen rakennetun ympäristön suunnittelu ja tutkimus
- tutkimus- ja opetusinfrastruktuurin ylläpito ja kehittäminen

Teknillinen tiedekunta on ryhtynyt toteuttamaan useita Tekniikan alan korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kehittäminen (OPM:n muistioita 2005:19) toimenpidesuosituksia parantaakseen tutkimusta ja koulutusta sekä niiden vaikuttavuutta. Erillinen toimenpideohjelma toimitetaan ministeriöön tavoitteiden toteumaraportin yhteydessä helmikuun 2006 loppuun mennessä.

Kajaanin yliopistokeskus

Oulun yliopiston Kajaanin yliopistokeskus on Kainuun alueen yliopistollisten toimintojen muodostama osaamiskeskittymä, jossa Joensuun, Kuopion, Jyväskylän, Oulun ja Lapin yliopistot tekevät yhteistyötä Oulun yliopiston koordinoimana. Keskus on yksi kuudesta Suomen yliopistokeskukses-

ta. Keskus toimii Oulun yliopiston erillislaitoksena. Yhteistyöyliopistojen kanssa on tehty yhteistyön kehittämissopimus. Yliopistokeskuksen toiminta perustuu osaltaan myös Kainuun hallintokokeilun toteuttamisesta tehtyyn valtioneuvoston periaatepäätökseen.

Kajaanin yliopistokeskuksen tavoitteena on Kainuun korkeakoulustrategian 2006–2010 mukaan:

- vakiinnuttaa ja vahvistaa Kainuun korkeakoulutasoista koulutusta sekä tutkimus- ja kehittämistoimintaa yhdessä ammattikorkeakoulun kanssa maakunnan ydinosaamisalueilla:
 - tieto- ja viestintäklusterissa
 - hyvinvointi-klusterissa
 - vapaa-ajan ja elämäntuotannon klusterissa, liikuntateknologiassa ja matkailussa
- parantaa korkeakouluyksiköiden koulutuksen ja tutkimuksen ja kehittämistoiminnan alueellista vaikuttavuutta
 - liiketoimintaosaamista ja yrittäjyyttä edistämällä
 - opettajankoulutusta uudelleen suuntaamalla sekä
 - aluelähtöisellä tutkimus-, koulutus- ja kehittämistoiminnalla
- vahvistaa osaamisperusteista verkostoitumista ja kansainvälistymistä.

Kajaanin yliopistokeskuksen toiminta- ja taloussuunnitelmakauden 2007–2010 keskeiset kehittämis-kohteet ovat mittaustekniikan laboratorion ja biotekniikan laboratorion kehittäminen sekä Kainuun maakuntakorkeakoulutoiminnan edistäminen. Koulutuksen keskeisiä kehittämisen kohteita ovat tietojenkäsittelytieteen FM-koulutus ja mittaustekniikan DI-maisteriohjelman käynnistäminen. Kohteet liittyvät keskeisesti Osaava Pohjois-Suomi -strategiaan (2005), Kainuun korkeakouluyksiköiden strategiaan (2005) ja Kainuun maakuntasuunnitelmaan sekä Kainuun maakuntahallintokokeilun ja siihen liittyvän Kainuun innovaatiojärjestelmän kehittämisen painoalueisiin.